

Rusdagen, Stavanger, 11. februar -2015

Veien til blodrødt

Ungdom og avhengighet

Inger Eide Robertson

Regionalt Kompetansesenter for Rusmiddelforskning i Helse Vest (KORFOR) og
Rogaland A-Senter

Korus Vest
Stavanger

Veien til **blodrødt** – agenda

- Først kort om min studie
- Tematisere ”veien til blodrødt”: Rusbruk – tilhørighet og meningsfullt liv? Ungdom og sosialisering
- Presentere for dere et case som eksempel på hvor det utvikles et alvorlig rusmiddelmissbruk i ung alder.
- Reise noen spørsmål til diskusjon/refleksjon

Veien til **blodrødt** – utvikling av en rusmiddelavhengighet

- Hva er de **statistiske** sammenhengene mellom rusmiddelavhengighet (behandlingspopulasjon) og andre faktorer:
  - Har ofte nære relasjoner til andre (familie, søsken) med rusproblematikk eller psykisk lidelse; omsorgssvikt; overtar foreldre/voksenroller; annen familieproblematikk;
  - Utsatt for vold og overgrep
  - Har ofte psykisk stress, plager, psykososiale vansker,
  - Skoleproblematikk, mobbing og fravær
  - Involveres i kriminell løpebane
  - Fattigdom
  - Ustabil bosituasjon; mye flytting
  - Seksuell orientering
  - Tidlig rusdebut

Veien til **blodrødt** – ungdom og hjelpeapparatet

- ”Går under radaren”: Lite kjent for hjelpeapparatet når under 20 år (jfr. brukerplan), samtidig og paradoksalt...
- Vokser opp i familier hvor hjelpeapparatet allerede har vært inne
- Tiltak fra hjelpeapparatet grunnet annen problematikk
- Stor grad av tilbakefall blant de som er i behandling

Veien til **blodrødt** -- en historie – en prosess

- Fredrik vokser opp med vanskelig familiesituasjon med vold og mye flytting. Han fikk ikke innpass i vennegrupper, følte seg ensom og verdiløs.
- ”Verstingene” i klassen er derimot lett å få kontakt med. Allerede på barneskolen oppsøker og inkluderes Fredrik i miljøer med mye rusbruk og småkriminalitet. Fredrik begynte sniffing som tolvåring, og opplever at beruselsen er bra og miljøet er bra og han har det bra.
- ” Jeg vet ikke. Jeg satt mye inne og søkte etter spenning og sånt. Og at jeg traff disse her det var jo det at jeg fikk fylt et slags tomrom da.
- Så var det han ene, han hadde eldre bror som hadde lært hvordan en sniffer bensin. Og han viste det videre til oss og en kompisgjeng. Så var hjulene i gang. Så var det stjeling av øl i butikk og stjeling av røyk.
- Og bare for å være kule da, så gav vi det videre til litt eldre jenter som vi likte. Og ble litt sånn godtatt da. Være litt tøffe da, rett og slett. Så det handlet jo også om å være kul og tøff og sånne ting.
- Men første gang jeg sniffet bensin så visste jeg det at dette her var godt, liksom. Jeg ble forelsket i rusen fra første stund. Så det skulle jeg fortsette med. Jeg hadde funnet min ting liksom”.

Veien til **blodrødt** –

- På ungdomsskolen eksalterer problemene og Fredrik blir mer utagerende og er i sterk opposisjon til voksne. I skolehverdagen er det høyt konfliktnivå som resulterer i utvist fra undervisning og overføring til spesialklasse. Det blir mye skulking og ikke sjelden ruser han seg i skoletiden. Han blir ”oppdaget” flere ganger.
- Fredrik er nå godt etablert i rusmiljø og sosialiseres i ruskultur. Hans ferdigheter utvikles innenfor disse rammer. Han har etablert stor vennenettverk og gode kompiser. Han ønsker å leve dette livet – eller, for han er det ikke noe alternativer:
- **”Men, med rusen det var jo ikke noe krav til å være rask og flink eller smart, eller noen sånne ting. [...] Når ting var som det var, så var jeg ganske bestemt på hva min vei var, og hva jeg ville gjøre fremover. Jeg hadde jo ikke noe. Jeg var jo bare ungen liksom. Jeg hadde ikke noe tanker om fremtiden jeg da.**
- **Men du tenkte at du ville drive på med rus?**
- **Ja, ja. Det var det jeg skulle gjøre. Og ingenting annet var av interesse. ”**

Veien til **blodrødt** –

- Fredrik begynner på vgs, men fullfører ikke. Rusbruken øker og han utvider repertoaret på stoffene han bruker.
- Fredrik forteller at det var noen fra barnevernet inne når han gikk på barne/ungdomsskolen uten at noe skjedde, men som 18-åring ble det gjort et vedtak som resulterte i hans første opphold på institusjon. Dette hindret ikke Fredrik i å fortsette å ruse seg, og søker tilbake til sine kjente rusmiljøer.
- Fra ca 18 år er det en evig runddans mellom opphold på institusjon og tilbake til rusmiljø, hospitsopphold og en livsstil som fører til at Fredrik stadig blir mer belastet av tungt misbruk og avhengighet.

Veien til **blodrødt** –

- Fra ”kult og tøft” – ”tilhørighet og fellesskap” til ”råttent og løgnakting” – ”kipt og trist”
- Rusmiddelbruk eskalerer og konsekvensene blir etter hvert svært alvorlige, både fysisk, psykisk, sosialt og materielt. Rus-relasjonen overtar alle andre relasjoner – alt man gjør er relatert til misbruket og avhengigheten:
  - **”Livet handlet om å ruse seg, skaffe penger til rus, ruse seg, unngå å bli syk, ruse seg igjen. Det var det eneste livet dreide seg om, alt annet var fullstendig vekke. Bortsett fra rusvenner var det ingen ordentlige venner og ingen kontakt med familie (Cecilie, 23 år og rusfri).”**

Veien til **blodrødt** –

- Historiene viser at ungdommer forsøker å skape en meningsfull hverdag og søker tilhørighet for seg selv ut fra sine forutsetninger og omstendigheter
- Lever et dobbeltliv – holder rusmisbruk skjult; ønsker ikke nødvendigvis endring
- Alt i livet blir rusrelatert, sosialiseres og lærer ferdigheter som er relatert til rusmiddelavhengighet og ruskultur
- Ambivalens i forhold til ønske om å kutte ut bruk av rusmidler
- Vanskelig å se andre muligheter for hvordan livet kan være

Veien til **blodrødt** – må erstattes med...

- Bruk av rusmidler handler om langt mer enn selve beruselsen
- Beruselse, rusmiljø og ruskultur erstatter og beskytter mot en vanskelig og ofte smertefull tilværelse.
- Bruk av rusmidler er et ”middel” som gir disse ungdommene inngang og legitimitet i en meningsfull og givende (på det gitte tidspunkt og ut fra gitt omstendigheter) sosial tilværelse:
- **”Ja, så var jeg en del av noe. Du var akseptert og du var tøff. Og du var stilig. Og samtidig så hadde du noe spesielt med din gjeng som ikke andre hadde, liksom (Fredrik).”**
  - Fellesskap
  - Spenning
  - Vennskap
  - Erfaring av seg selv som betydningsfull
  - Mestring
- **Hvordan hjelpe noen som tenker at de ikke trenger hjelp, eller vil ha hjelp?**
- **Hva er alternativet for disse ungdommene?**
- **Hvordan erstatte det *bruk av rusmidler muliggjør*?**

Takk for oppmerksomheten

- Referanse:
- Gro Th. Lie & Inger Granby (2011). Mennesket bak rusen. Om Selbukollektivets historie, ungdommenes utviklingsprosess og betydning av anerkjennelse. Fagbokforlaget
- Bengt Svensson (2007). Pundare, jonkare och andra. Med narkotikan som føljeslagare. Carlssons. 3. opplag.
- Helsedirektorat: Veileder: Fra bekymring til handling